

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
URED ZASTUPNIKA REPUBLIKE HRVATSKE
PRED EUROPSKIM SUDOM ZA LJUDSKA PRAVA
Zagreb, 9. veljače 2021.

Zajednička analiza presuda

Ribić protiv Hrvatske (br. zahtjeva 27148/12)

K.B. protiv Hrvatske (br. zahtjeva 36216/13)

Begović protiv Hrvatske (br. zahtjeva 35810/14)

Jurišić protiv Hrvatske (br. zahtjeva 29419/17)

povreda čl. 8. Konvencije – pravo na poštovanje obiteljskog života

Propust nacionalnih vlasti da u primjerenom roku poduzmu potrebne korake koji su se od njih mogli razumno očekivati, bilo u postupku za skrbništvo, bilo u postupku za ostvarivanje prava na susrete i druženja odnosno ovršnim postupcima izvršenja odluka, doveo je do de facto odlučivanja u predmetima i otuđivanja djece od njihovih roditelja.

Europski sud za ljudska prava (dalje: Europski sud) donio je 2. travnja 2015. godine prvu presudu (*Ribić*) kojom je utvrdio da su hrvatska nadležna tijela podnositelju zahtjeva povrijedila pravo na poštovanje obiteljskog života zajamčeno člankom 8. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (dalje: Konvencija) jer su propustila pravovremeno poduzeti potrebne korake koji su se od njih mogli razumno očekivati u svrhu olakšavanja ponovnog susreta između podnositelja i njegovog sina. Do danas je Europski sud donio još tri presude u hrvatskim predmetima koje se bave ovom problematikom (*K.B. i drugi, Begović i Jurišić*¹), a u kojima je utvrđena povreda čl. 8. Konvencije, i to zbog propusta nadležnih domaćih tijela da odluče na vrijeme o pravima na susrete i druženje roditelja i djeteta, o skrbništvu nad djetetom ili propusta da provedu ovrhu sudskih odluka.

U predmetu *Ribić*, bivša supruga podnositelja zahtjeva je tijekom 1993. godine zajedno s njihovim zajedničkim sinom starim svega nekoliko mjeseci, iselila iz njihovog zajedničkog kućanstva i počela izbjegavati kontakte s podnositeljem. Općinskom sudu u Zagrebu podnijela je 1996. godine tužbu radi razvoda braka i skrbništva. Postupak je u odnosu na susrete i druženja podnositelja s djetetom pravomoćno završen 9 godina kasnije, 2005. godine (o ostalim zahtjevima sud je međupresudama odlučio ranije). S obzirom da je bivša supruga podnositelja odbijala postupiti po presudi i omogućiti mu susrete i druženja s djetetom, podnositelj je 2005. godine pokrenuo ovršni postupak pred Općinskim sudom u Zagrebu. Nakon obustave prvog ovršnog postupka (zbog neplaćanja predujma), podnositelj je 2007. godine pokrenuo novi ovršni postupak koji je obustavljen 2013. godine jer je u međuvremenu (2011. godine) sin podnositelja postao punoljetan. Niti u jednom ovršnom postupku nije izvršena pravomoćna sudska presuda o susretima i druženjima podnositelja sa sinom, odnosno do susreta nije došlo.

---

¹ Analiza predmeta *Jurišić protiv Hrvatske* (br. zahtjeva 29419/17) dostupna je na [web stranici Ureda zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava](#)

Paralelno s parničnim postupkom vođeno je nekoliko postupaka pred centrom za socijalnu skrb. Početkom 2003. godine centar je donio odluku kojom je privremeno regulirao susrete i druženja podnositelja s djetetom, no ta odluka nikada nije izvršena. U razdoblju od 2003. do 2006. godine centar za socijalnu skrb je također provodio mjeru nadzora nad izvršavanjem roditeljske skrbi podnositelja i njegove bivše supruge u pogledu susreta i druženja s podnositeljem. Tijekom nadzora službenici centra su u izvješćima navodili da se susreti i druženja ne provode zbog nesuradnje majke te da su potrebne druge mjere obiteljsko-pravne zaštite. Druge mjere, međutim, nisu provedene.

Na prijedlog centra za socijalnu skrb državno odvjetništvo je 2005. godine podiglo optužnicu protiv bivše supruge podnositelja zbog kaznenog djela iz čl. 215. Kaznenog zakona (sprječavanje i neizvršenje mjera za zaštitu djeteta i maloljetne osobe). Općinski sud u Zagrebu je 2011. godine donio presudu kojom je bivšu suprugu podnositelja proglasio krivom te joj izrekao kaznu zatvora od pet mjeseci uz primjenu uvjetne osude sa zaštitnim nadzorom i rokom kušnje od tri godine.

Tijekom cijelog razdoblja od iseljenja bivše supruge 1993. godine pa do djetetove punoljetnosti 2011. godine podnositelj je dijete vidio svega tri puta.

Razmatrajući navedena činjenična utvrđenja Europski sud je istaknuo da se njegov zadatak u ovom predmetu sastoji od ispitivanja:

- jesu li opisane odgode u postupku odlučivanja o skrbništvu i postupku odlučivanja o pravima na susrete i druženja dovele do *de facto* odlučivanja u predmetu?

- jesu li domaće vlasti poduzele sve potrebne mjere koje se od njih mogu razumno tražiti u tim okolnostima, a kako bi ovršile pravo podnositelja na susrete i druženja s njegovim sinom?

Naime, sukladno mjerodavnim načelima koje je Europski sud postepeno razvijao kroz sudsku praksu uzajamno uživanje roditelja i djeteta u međusobnom društvu predstavlja temeljni element „obiteljskog života“ u smislu članka 8. Konvencije ([Olsson protiv Švedske \(br.1.\)](#)), stavak 59. i [Gluhaković protiv Hrvatske](#), stavak 54.).

Posljedično, pravo na učinkovito poštovanje obiteljskog života za državu stvara pozitivne obveze, a što u ovakvim predmetima podrazumijeva poduzimanje mjera s ciljem ponovnog povezivanja roditelja s njihovom djecom, te olakšavanje takvog povezivanja.

Neučinkovito, a posebice zakašnjelo vođenje postupaka za povjeravanje djeteta na čuvanje i odgoj, te određivanje susreta i druženja može dovesti do povrede pozitivne obveze na temelju članka 8. Konvencije ([Eberhard i M. protiv Slovenije](#), stavak 127., i [S.I. protiv Slovenije](#), stavak 69.) jer kašnjenje u postupanju može voditi do *de facto* odlučivanja o predmetnom pitanju ([H. protiv Ujedinjene Kraljevine](#), stavak 89.). Obveza primjene iznimne revnosti stoga je odlučujuća u procjeni je li predmet ispitan u razumnom roku u skladu s člankom 6. stavkom 1. Konvencije koji također čini dio postupovnih zahtjeva iz članak 8. Konvencije ([Strömblad protiv Švedske](#), stavak 80.). Primjerenost mjera koje država pak treba poduzeti vezano uz ovrhu odluke u području obiteljskog prava, treba također prosuđivati na temelju brzine njezine provedbe s obzirom da tijekom vremena može uzrokovati nepopravljive posljedice za odnose između djeteta i roditelja koji s djetetom ne živi. Tako su tijela državne

vlasti zapravo dužna poduzeti sve potrebne mjere kako bi olakšale izvršenje koje je razumno tražiti u posebnim okolnostima svakog pojedinog predmeta ([Fernández Cabanillas protiv Španjolske](#), stavak 48.).

Nastojeći odgovoriti na dva citirana pitanja, Europski sud je u predmetu Ribić utvrdio sljedeće razloge zbog kojih je došlo do povrede pozitivnih obveza u smislu članak 8. Konvencije:

- parnični i ovršni postupci trajali su nerazumno dugo (ukupno 13 godina i 11 mjeseci),
- prva odluka centra za socijalnu skrb kao nadležnog upravnog tijela o privremenom reguliranju susreta i druženja podnositelja s djetetom donesena je tek sedam godina nakon pokretanja postupka radi razvoda braka, te
- podnositelj zahtjeva je svog sina tijekom cijelog razdoblja od iseljenja njegove bivše supruge do punoljetnosti sina vidio svega tri puta.

S tim u vezi Europski sud je istaknuo da su domaće vlasti propustile poduzeti potrebne mjere koji su se od njih mogli razumno očekivati u svrhu olakšavanja ponovnog susreta između podnositelja i njegovog sina. Takvo nepostupanje nacionalnih vlasti dovelo je do *de facto* odlučivanja u predmetu jer vjerojatnost ponovnog obiteljskog sjedinjenja protokom vremena u kojem se otac i sin nisu viđali dovelo je do toga da se prirodno zblizavanje između njih vjerojatno neće ni dogoditi.

U predmetima *K.B. i drugi protiv Hrvatske*, *Begović protiv Hrvatske*, te najrecentnije u predmetu *Jurišić protiv Hrvatske*, Europski sud je, pozivajući se na načela već ranije primijenjena u predmetu Ribić, utvrdio povredu pozitivnih obveza države u smislu članka 8. Konvencije.

Tako je u predmetu *K.B. i drugi protiv Hrvatske*, koji se u suštini tiče neizvršenja sudskih odluka kojima je podnositeljici zahtjeva odobreno pravo na susrete i druženja, a koje se, između ostalog, nisu izvršavale zbog toga jer su djeca kategorički odbijala ne samo vidjeti majku, kontaktirati s njom telefonom već i zapodjenuti bilo kakav razgovor o majci, Europski sud istaknuo je da pozitivne obveze u smislu članka 8. Konvencije od države zahtijevaju da pokuša utvrditi uzroke takvog otpora i odgovarajuće ih riješiti. Naime, iako sudska praksa zahtijeva da se uzmu u obzir stajališta djece, ta stajališta nisu nužno nepromjenljiva i njihovi prigovori, kojima se mora dati odgovarajuća težina, nisu nužno dovoljni da nadjačaju interes roditelja, osobito u pogledu redovnog kontaktiranja s njihovom djecom. Štoviše, ako bi nadležna tijela temeljila svoju odluku na stajalištima djece koja očigledno ne mogu formulirati i artikulirati mišljenje o svojim željama – na primjer, zbog sukoba lojalnosti i/ili njihove izloženosti otuđujućem ponašanju jednog od roditelja – takva odluka može biti protivna članku 8. Konvencije.

Dodatno, razmatrajući jesu li domaće vlasti poduzele sve potrebne mjere koje su se razumno mogli tražiti u konkretnim okolnostima, kako bi se olakšao kontakt između majke i njezine djece nakon razvoda, Europski sud je utvrdio da su nadležna tijela:

- kasnila s odlučivanjem o žalbi majke protiv privremene mjere o određivanju rasporeda susreta i druženja tijekom ljetnih praznika. Naime, odluku koju je sud trebao donijeti u hitnom postupku u roku od 60 dana donio je tek 11 mjeseci nakon isteka završetka razdoblja na koje se prvostupanjsko rješenje odnosilo;

- propustila privremeno regulirati povjeravanje djece na čuvanje i odgoj, te susrete i druženja u postupku radi razvoda braka i povjeravanja djece;
- kasnila u određivanju vještačenja djece u pogledu uzroka njihovog otpora susretima i druženjima s majkom;
- kasnila s upućivanjem djece na liječenje i s određivanjem nadzora nad izvršenjem roditeljske skrbi.

U predmetima *Begović protiv Hrvatske* i *Jurišić protiv Hrvatske*, povreda pozitivne obveze u smislu članka 8. Konvencije utvrđena je zbog neprovođenja ovrhe sudskih odluka kojima su podnositeljima zahtjeva dodijeljena prava na susrete i druženja s njihovim sinovima. Naime, u oba postupka pravo na susrete i druženja podnositelja s njihovom djecom regulirano je u više rješenja od kojih ni jedno u stvarnosti nije uspješno provedeno iako su ovršni postupci u svakom predmetu ukupno trajali duže od 9 godina.

U ocjeni primjerenosti mjera i osnovanosti zahtjeva Europski sud je cijenio nastojanja nacionalnih vlasti da opetovano provedu ovrhu rješenja, činjenicu da je roditelju koji je svojim ponašanjem onemogućavao provedbu rješenja o pravu na susrete i druženja u nekoliko navrata izrečena novčana kazna kao i da su isti čak bili osuđeni u kaznenom postupku. No sve te mjere koje su državne vlasti poduzele, iako u suštini predstavljaju obvezu sredstva, a ne obvezu rezultata, nisu bile primjerene. S obzirom da protek vremena može uzrokovati nepopravljive posljedice na odnose između roditelja i djeteta u ovakvoj vrsti predmeta, primjerenost mjere treba prosuđivati na temelju brzine njezine provedbe. Duljina trajanja svih tih postupaka nije odgovarala hitnosti situacije.

Također, Europski sud je uzeo u obzir da je zbog napetih odnosa između roditelja zadaća nacionalnih vlasti bila otežana. Međutim, nedostatak suradnje između rastavljenih roditelja nije smatrao okolnošću koja sama po sebi može osloboditi vlasti od njihovih pozitivnih obveza temeljem članka 8. Konvencije. Imajući na umu najvažnije interese djeteta, upravo takva okolnost nameće obvezu poduzimanja mjera kojima se usklađuju suprotstavljeni interesi stranaka.

Zaključno, u svakom od citiranih predmeta državne vlasti su dozvolile da zbog proteka vremena i nepoduzimanja potrebnih koraka, bilo u postupku za skrbništvo i postupku za ostvarivanje prava na susrete i druženja odnosno ovršnim postupcima izvršenja odluka, dođe do *de facto* odlučivanja u predmetu i otuđivanja djece od njihovih roditelja.

Slijedom svega navedenog Europski sud utvrdio je u predmetima *Ribić protiv Hrvatske*, *K.B. i drugi protiv Hrvatske*, *Begović protiv Hrvatske* i *Jurišić protiv Hrvatske* došlo do povrede pozitivnih obveza države da zaštiti pravo na poštovanje obiteljskog života, koje je zajamčeno člankom 8. Konvencije.

Ovu analizu izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Analiza ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te nije obvezujuća za taj Sud.